

## ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента Латишева Миколи Вікторовича на дисертаційну роботу **Бу Чуанжонга «Індивідуалізація процесу підготовки кваліфікованих боксерів із урахуванням рівня прояву когнітивних функцій»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

**Актуальність дисертаційної роботи.** Сучасний спорт ставить перед спортсменами високі вимоги, особливо у такому виді спорту, як бокс. Саме в такій спортивній діяльності важливо враховувати здібності, обдарованість і функціональні можливості організму боксерів. Підготовка кваліфікованих спортсменів у спорті націлена на досягнення найвищого рівня використання їхнього потенціалу та максимальної успішності у конкретному виді спорту.

Як слушно зауважує автор, вміння визначати індивідуальні підходи щодо процесу підготовки із визначенням мети, завдань й засобів реалізації техніко-тактичних прийомів, психологічних наробок та результатами контролю і, при необхідності, проведенням корегувань на різних етапах підготовки до змагань.

Дисертант зазначає, що проблема визначення індивідуальних підходів до навчально-тренувального процесу підготовки боксерів у теперішній час набуває все більшої актуальності. Насамперед це стосується вдосконалення техніко-тактичної майстерності та психологічної стійкості. Когнітивні функції, як пізнавальні, класично включають у свій перелік майже всі психічні процеси, які тісно пов'язані з різними видами інтелектуальних здібностей та тактичною підготовкою насамперед. В той же час, аналіз сучасних досліджень характеризує відсутність інтегральних підходів до реалізації принципу індивідуалізації підготовки спортсменів в умовах високих психоемоційних напружень із урахуванням когнітивної сфери.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.** Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи

Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр., згідно з темою кафедри психології і педагогіки 2.19 «Технології психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001627) та плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 2.9 «Мобілізація особистісного ресурсу суб'єктів спортивної діяльності засобами психолого-педагогічного супроводу» (номер державної реєстрації 0121U108290).

Роль автора, як співвиконавця, полягає у розробці підходів процесу індивідуалізації щодо підготовки кваліфікованих боксерів-жінок із урахуванням ведучих когнітивних функцій.

**Мета роботи** – удосконалення індивідуалізації процесу підготовки кваліфікованих боксерів-жінок з урахуванням когнітивних характеристик.

До найбільш значущих **наукових результатів** треба віднести те, що **вперше:**

- визначені психологічні і психофізіологічні підходи до індивідуалізації процесу підготовки боксерів-жінок високої кваліфікації;
- визначено зв'язок інформативних складових когнітивної сфери з ефективністю реалізації тактичної підготовки кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань;
- доповнено та розширено уявлення про взаємозв'язок між різними видами мотивації та вольового самоконтролю у кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань;
- запропоновано, підходи до розподілу кваліфікованих боксерів-жінок за провідними інтелектуальними характеристиками з метою індивідуалізації процесу підготовки.

**Практична значущість** досліджень пов'язана з можливістю побудови індивідуальних програм тренувальної та змагальної діяльності жінок-боксерів шляхом визначення пріоритетних показників когнітивної сфери та інших видів єдиноборств. Отримані результати дозволяють здійснювати корекцію

тренувальних навантажень з урахуванням індивідуальних підходів, їх обсягу, інтенсивності та алгоритмів їх використання. Визначені інформативні складові щодо груп спортсменів з різними провідними інтелектуальними здібностями дозволяють удосконалити тактичну підготовку, створити нові технологічні підходи щодо удосконалення процесу підготовки спортсменів-єдиноборців. Отримані дані можуть бути використані тренерами з боксу, що істотно підвищить ефективність заходів щодо оптимізації спортивної підготовки.

Результати досліджень апробовано і впроваджено у навчальний процес здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, в практику тренувального процесу КДЮСШ “Школа Спорту” (дата впровадження 10.02.2023 р.) та ДЮСШ “Олімпієць” (дата впровадження 09.02.2023 р.).

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.**

Матеріали роботи викладено на 218 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою. Дисертація складається з анотації двома мовами, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та чотирьох додатків. Дисертація ілюстрована 17 таблицями та 26 рисунками. Список використаних джерел містить 161 найменування, серед яких 38 – іноземних.

Автором грамотно сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертаційної роботи. В комплексі з висновками ці компоненти дослідження складають раціональну і логічно завершену будову дисертації. Сформульовані висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю підібраних методів і завдань роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю

емпіричного матеріалу. Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

**Характеристика основних положень роботи.** У вступі обґрунтовано актуальність обраної автором теми, сформульовано мету, завдання та методи дослідження, визначено об'єкт і предмет, охарактеризовано наукову новизну, практичну значущість отриманих результатів, особистий внесок дисертанта, відображено апробацію матеріалів дисертації.

У першому розділі **«Стан проблеми індивідуальних підходів при підготовці єдиноборців із урахуванням особливостей прояву когнітивних функцій у сучасній науковій літературі»** на основі опрацювання даних наукової і методичної літератури було встановлено, що принцип індивідуалізації являється пріоритетним в спортивній педагогіці і психології.

Автором встановлено, що проведений аналіз вказує на наявність структури взаємозв'язків між індивідуальним профілем асиметрії півкуль мозку єдиноборців та адаптацією і поведінкою особистості в екстремальних умовах, вербальним і невербальним інтелектом, стратегією сприйняття і переробки інформації, стабільністю гомеостазу, емоційними, вегетативними реакціями.

Бу Чуанжонгом були вивчені та проаналізовані наукові роботи присвячені впливу когнітивних функцій, які включають психічні процеси, зокрема пам'ять, мислення, сприйняття, увага, уява на змагальну діяльність єдиноборців. Враховуючи вищезазначене техніко-тактична підготовка єдиноборців повинна базуватись на домінуючих індивідуальних властивостях до того чи іншого способу здійснення змагальної діяльності, тим самим сприяти формуванню і розвитку саме тих здібностей, які будуть визначати успіх спортсмена.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** наведено комплекс методів дослідження та обґрунтовано доцільності їх використання. В даному розділі подано відомості щодо основних етапів дослідження.

У третьому розділі **«Особливості психоемоційної сфери та когнітивних функцій кваліфікованих боксерів-жінок в умовах підготовки до змагань»**

було проведення дослідження когнітивної та психоемоційної сфери кваліфікованих боксерів-жінок.

Вибірка досліджуваних боксерів-жінок характеризується значною варіативністю за показниками психічної сфери і вказує на неоднорідний склад збірної команди. Психоемоційний стан боксерів-жінок вказує на наявність осіб з характерною непродуктивною нервово-психічною напругою, який проявляється в нестабільності, втомлюваності, перевагою негативних і астеничних хвилювань.

Як зазначено автором, аналіз психофізіологічного стану боксерів-жінок який включає психічні, фізіологічні та поведінкові рівні характеризується низьким середньо груповим показником латентності реакції за результатами сенсомоторної реакції, середнім рівнем стабільності, який вказує на врівноваженість нервової системи, середнім рівнем витривалості нервової системи. У переважній більшості 89,5% (n=17) досліджуваних боксерів-жінок результати показнику скважності вказують на нераціональну організацію рухової активності.

За результатами балансу нервових процесів 42,1% (n=8) боксерів-жінок мають високі власні значення показнику точності та стабільності, володіння високими здібностями до виконання когнітивних завдань, для вирішення яких необхідно залучати функцію мислення та концентрацію уваги. Кваліфіковані боксери-жінки мали значну варіативність за показниками психофізіологічного стану, що вказує на неоднорідність вибірки досліджуваних.

У четвертому розділі **«Визначення інформативних складових для реалізації процесу індивідуалізації при підготовці кваліфікованих боксерів-жінок із урахуванням когнітивних функцій»** дисертантом представлено шляхи побудови підходів щодо індивідуалізації процесу підготовки кваліфікованих боксерів-жінок з урахуванням прояву когнітивних функцій, необхідно зробити наступні висновки.

Автором вказано, що кваліфіковані боксери-жінки з вербальними інтелектуальними здібностями у період підготовки до змагань мали

статистично значущі ( $p < 0,05$ ) вищі показники продуктивності, точності та ефективності вербального мислення, що вказує на продуктивність функції сприйняття та прийняття рішення, які дозволяють даній категорії досліджуваних адекватно реагувати на зовнішні подразники та розв'язувати різної складності завдання, насамперед, в особливих умовах діяльності. А також, вище згадані показники вказують на існування у кваліфікованих боксерів-жінок міжгрупових відмінностей щодо процесів сприйняття та переробки вербальної інформації.

Кваліфіковані боксери-жінки, які віднесені до групи з провідними невербальними інтелектуальними здібностями, у період підготовки до змагань, мають статистично значущі ( $p < 0,05$ ) вищі результати за  $Me$  (25%;75%) у показниках продуктивності та швидкості під час виконання тестового завдання на визначення рівня прояву невербального інтелекту тесту «Доміно». У даній категорії боксерів-жінок мають прояв кращі здібності під час пошуку зв'язків між предметами і явищами, а також під час встановлення закономірностей та їх розташування. Ці спортсмени характеризуються кращими здібностями до логічного дедуктивного мислення.

Результати отримані автором в ході дослідження психоемоційного стану у кваліфікованих боксерів-жінок різних індивідуально-типологічних груп у підготовчому періоді мають деякі відмінності за показниками психічного стану, сенсомоторних реакцій, витривалості нервової системи, рухливості нервових процесів. В деяких випадках ці відмінності статистично значущі ( $p < 0,05$ ). Велика кількість статистично значущих відмінностей ( $p < 0,05$ ) за показниками когнітивних функцій у підготовчому періоді між групами кваліфікованих боксерів-жінок з вербальними і невербальними інтелектуальними здібностями вказують на реалізацію власного спортивного потенціалу по різному. Одна група реалізовує свій спортивний потенціал завдяки вищій точності виконання поставлених завдань, друга група боксерів-жінок за рахунок прояву високої функціональної рухливості нервових процесів.

Результати аналізу факторної структури когнітивних стилів кваліфікованих боксерів-жінок різних типологічних груп з вербальними і невербальними інтелектуальними здібностями дозволяють нам зробити висновок про суттєві відмінності між групами та необхідність індивідуалізації процесу підготовки до змагальної діяльності.

У п'ятому розділі «**Аналіз і узагальнення результатів дослідження**» викладена характеристика повноти вирішення завдань дисертаційного дослідження та узагальнені отримані результати дослідження. Показано, які результати доповнюють та підтверджують результати досліджень інших авторів.

На основі результатів проведеного дисертаційного дослідження, можна говорити, що автору вдалося прийти до збільшення кількості досліджуваних критеріїв когнітивної сфери щодо розподілу на типологічні групи кваліфікованих боксерів-жінок за когнітивними стилями переробки і сприйняття інформації. Також отримано абсолютно нові дані щодо статистично значущих ( $p < 0,05$ ) відмінностей психоемоційного стану кваліфікованих боксерів-жінок різних типологічних груп за результатами втоми, тривоги, вегетативного коефіцієнта, гетерономності та автономності.

Загальні **висновки** структурно повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними, доречними, відображають основні результати дослідження.

**Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором.** Наукові результати дисертації висвітлені в 9 наукових публікаціях: 4 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України; 3 публікації апробаційного характеру; 2 публікації додатково відображають наукові результати дисертації.

#### **Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.**

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію, слід відзначити окремі дискусійні питання, зауваження та пропозиції:

1. На сторінці 40 автором зазначено, що «аналіз науково-методичної літератури дав можливість провести системний аналіз різних характеристик

когнітивного функціонування психіки спортсмена». Але представлений системний аналіз має описовий характер, більш доречно було б представити його у вигляді таблиці для кращого сприйняття.

2. Третій розділ дисертаційної роботи автора присвячено періоду підготовки до змагань боксерів-жінок. Але не зазначено до яких змагань відбувалося безпосередня підготовка та який конкретно етап або період розглядається. На нашу думку, бажано навести дану інформацію у другому розділі.

3. У розділі 3, на рисунках 3.1-3.5 представлений розподіл спортсменок за рівнями їх показників. Граничні значення рівнів для показників наведені у описі до рисунків. Було б доречно навести дану інформацію у другому розділі при описі певних методів дослідження, які вимірюють конкретний показник.

4. У таблицях 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 та 4.5. наведені статистичні розрахунки показників кваліфікованих боксерів-жінок. Для деяких показників є не зрозумілі значення розрахунків: р-значення дорівнює 1,00; медіана співпадає з 25 % або 75 % перцентилем. Отримані результати потребують додаткового уточнення та пояснення у роботі.

5. Автором представлено багато результатів дослідження, які мають практичну значущість. Бажано оформити методичні рекомендації, що значно підвищить практичну цінність роботи і буде доступним матеріалом для тренерів та інших фахівців з боксу.

6 У роботі незначна кількість сучасних англomовних джерел за останні п'ять років. А також загалом позитивно оцінюючи мовно-літературний виклад роботи, не можна не звернути уваги на окремі технічні та стилістичні огріхи, що мають місце в роботі.

**Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.** Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, практичне значення, ступінь обґрунтованості наукових положень, практичних рекомендацій та висновків, можна констатувати, що дисертаційна робота **Ву Чуанжонг «Індивідуалізація процесу підготовки кваліфікованих боксерів із урахуванням рівня прояву когнітивних функцій»** є самостійним і завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну, характеризується



новим підходом і практичною цінністю, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор Ву Чуанжонг заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

**Офіційний опонент:**

кандидат наук з фізичного виховання  
і спорту, доцент,  
доцент кафедри фізичного виховання  
і педагогіки спорту Київського університету  
імені Бориса Грінченка

Микола ЛАТИШЕВ



КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
Ідентифікаційний код 02136554  
УКРАЇНА

ВЛАСНОРУЧНИЙ ПІДПИС  
М. Латишева ЗАСВІДЧУЮ  
(ПІВ)

Мозг. ВК  
Н. Латішевск